

← უკან

«წინა შემდეგ»

საკასაციო საჩივარი			
საქმის ნომერი	ას-262-2019	კატეგორია	ვალდებულებითი სამართლებრივი დავა
თარიღი	02/12/2020	სახეობა	სხვა სახის დავები
შედეგი	გაუქმდა და მიღებულია ახალი გადაწყვეტილება	დავის საგანი	პირგასამტეხლოს დაკისრება

გადაწყვეტილება/განჩინება

საქმე №ას-262-2019

2 დეკემბერი, 2020 წელი,
ქ. თბილისი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

ეკატერინე გასიტაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: ზურაბ ძლიერიშვილი,
ნინო ბაქაძური

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი განხილვის გარეშე

პირველი კასატორი – შპს „დ-ი“ (მოპასუხე)

მოწინააღმდეგე მხარე – ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია (მოსარჩელე)

მეორე კასატორი – ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია (მოსარჩელე)

მოწინააღმდეგე მხარე – შპს „დ-ი“ (მოპასუხე)

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება

პირველი კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

მეორე კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის დაკმაყოფილება

დავის საგანი - პირგასამტეხლოს დაკისრება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. შპს „დ-სა“ (შემდეგში: მოპასუხე, საწარმო, აღნაგობის უფლების მქონე, პირველი აპელანტი ან პირველი კასატორი) და სსიპ „ზ.პ-ს“ შორის, 2006 წლის 13 აპრილს, გაფორმდა იჯარის ხელშეკრულება (შემდეგში: ხელშეკრულება), რომლის თანახმად, მოპასუხეს 49 წლის ვადით, სარგებლობაში გადაეცა ბათუმის ზ.პ-ის ტერიტორიაზე, ქუჩის გაგრძელებაზე მარცხნივ და მარჯვნივ ადრე განთავსებული N2 და N3 კაფე-ბარების სასარგებლო ფართი, თითოეული კაფე-ბარისათვის 400-400 კვ.მ, საერთო ჯამში - 800 კვ.მ. ფართი (ტ. 1, ს.გ. 16-22).

2. ხელშეკრულება 2006 წლის 9 ივნისს დამოწმდა ნოტარიუსის მიერ, რაც საჯარო რეესტრში დარეგისტრირდა (ტ. 1, ს.გ. 23-24; ს.გ. 63).

3. აჭარის არ მთავრობის თავმჯდომარის 2008 წლის 8 აპრილის N33 ბრძანებით, სსიპ „ზ.პ-ის“ ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი აჭარის არ საკუთრებაში არსებული უძრავ-მოძრავი ქონება საკუთრებაში გადაეცა თვითმმართველ ქალაქ ბათუმს (ტ.1. ს.გ. 25).

4. აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის მინისტრის 2008 წლის 21 აპრილის N247

სსიპ „ზ.პ-ის“ ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი აჭარის არ-ის საკუთრებაში არსებული უძრავ-მოძრავი ქონება საკუთრებაში გადაეცა თვითმმართველ ქალაქ ბათუმს. ამის საფუძველზე, 2008 წლის 24 ივნისს, აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროსა და ქ. ბათუმის თვითმმართველობას შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით აჭარის არ-ის ქონება საკუთრებაში უსასყიდლოდ გადაეცა ქ. ბათუმის თვითმმართველობას (ტ.1. ს.გ. 26-31).

5. ქ. ბათუმის მერიასა და საწარმოს შორის, 2009 წლის 6 აპრილს, გაფორმდა შეთანხმება (შემდეგში: შეთანხმება) სსიპ „ზ.პ-სა“ და მოპასუხის შორის, 2006 წლის 9 ივნისს დამოწმებულ იჯარის ხელშეკრულებაში ცვლილებების შეტანის თაობაზე, რომლის თანახმად, ხელშეკრულებას ეწოდა აღნაგობის ხელშეკრულება, ხოლო ხელშეკრულების მხარედ სსიპ „ზ.პ-ის“ ნაცვლად მიეთითა ბათუმის მერია (შემდეგში: მოსარჩელი, მერია, მესაკუთრე, მეორე აპელანტი ან მეორე კასატორი). ამავე შეთანხმების თანახმად, ახლად ჩამოყალიბდა ხელშეკრულების მე-3 მუხლი, რომლითაც განისაზღვრა აღნაგობის საზღაური, მისი გადახდის დრო და წესი. შეთანხმება ძალაში შევიდა 06.04.2009 წლიდან. შეთანხმების 2.1 პუნქტით მიწის ნაკვეთზე აღნაგობის უფლება განისაზღვრა 49 წლის ვადით, 2006 წლის 9 ივნისიდან 2055 წლის 9 ივნისამდე. მითითებული შეთანხმებაც სანოტარო წესით დამოწმდა (ტ.1. ს.გ. 32-35).

6. შეთანხმების თანახმად, აღნაგობის ხელშეკრულების მე-3 მუხლის საფუძველზე აღნაგობის საზღაურის მთლიანი ოდენობა განისაზღვრა: აღნაგობის ხელშეკრულების პირველი 5 სახელშეკრულებო წლის განმავლობაში - 20 000 ლარით წელიწადში; აღნაგობის ხელშეკრულების მომდევნო 5 სახელშეკრულებო წლის განმავლობაში - 30 000 ლარით წელიწადში; ხოლო აღნაგობის ხელშეკრულების შემდეგ სახელშეკრულებო წლებში - 40 000 ლარით წელიწადში. აღნაგობის საზღაურის გადახდის ვადად განისაზღვრა ყოველი სახელშეკრულებო წლის 25 სექტემბრამდე პერიოდი (ტ.1. ს.გ. 32-33).

7. იჯარის ხელშეკრულებისა და შეთანხმების პირობების ერთობლივად შეფასებით, თითოეული სახელშეკრულებო წლის საწყის პერიოდად მიჩნეულ იქნა ხელშეკრულების (იჯარის) ძალაში შესვლის პერიოდი - 2006 წლის 9 ივნისი, ვინაიდან 2009 წლის მხარეთა შეთანხმების 3.4 პუნქტის შესაბამისად, სახელშეკრულებო წლის საწყის პერიოდად განისაზღვრა ხელშეკრულების (და არა შეთანხმების) ძალაში შესვლის პერიოდი. 2006 წლის იჯარის ხელშეკრულების თანახმად კი, ხელშეკრულება ძალაში შევიდა მისი სანოტარო წესით დამოწმებისა და საჯარო რეესტრში აღრიცხვის დღეს - 2006 წლის 9 ივნისს. შესაბამისად, სახელშეკრულებო წლის საწყისი თარიღის 2006 წლის 9 ივნისის მიჩნევა სწორია, ხოლო სახელშეკრულებო წლის ბოლო თარიღად მომდევნო წლის 9 ივნისი, ანუ პირველი სახელშეკრულებო წელი უნდა განისაზღვროს 2006 წლის 9 ივნისიდან 2007 წლის 9 ივნისამდე, მე-2 სახელშეკრულებო წელი - 2007 წლის 9 ივნისიდან 2008 წლის 9 ივნისამდე და ა.შ.

8. შეთანხმების 3.3 პუნქტის მიხედვით აღნაგობის უფლების მქონემ იკისრა ვალდებულება აღნაგობის საფასური დაეფარა ყოველი სახელშეკრულებო წლის 25 სექტემბრამდე. პირველი ხუთი სახელშეკრულებო წლის მანძილზე საწარმო ასრულებდა მასზე დაკისრებულ ვალდებულებას. განსახილველ შემთხვევაში მხარეთა შორის დაჯა შეეხება მე-6 სახელშეკრულებო წლიდან, ანუ 2011 წლის 9 ივნისიდან ვალდებულების არაჯეროვნად შესრულების საკითხს, 2017 წლის 17 მაისამდე.

9. მე-6 სახელშეკრულებო წელი მოიცავს - 2011 წლის 9 ივნისიდან 2012 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს, მე-7 სახელშეკრულებო წელი - 2012 წლის 9 ივნისიდან 2013 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს, მე-8 სახელშეკრულებო წელი - 2013 წლის 9 ივნისიდან 2014 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს, მე-9 სახელშეკრულებო წელი - 2014 წლის 9 ივნისიდან 2015 წლის 9 ივნისამდე და მე-10 სახელშეკრულებო წელი 2015 წლის 9 ივნისიდან 2016 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს. შეთანხმების მე-3 პუნქტის მოთხოვნათა შესაბამისად, პირველი ხუთი სახელშეკრულებო წლის მანძილზე გადასახდელი აღნაგობის საზღაური შეადგენდა წლიურად 20 000 (ოცი ათასი) ლარს, რაც ამავე შეთანხმების 3.3 პუნქტის მიხედვით, გადახდილი უნდა ყოფილიყო თითოეული სახელშეკრულებო წლის 25 სექტემბრამდე (ტ. 1. ს.გ. 32-33). პირველი ხუთი სახელშეკრულებო წელი მოიცავდა 2006 წლის 9 ივნისიდან 2011 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს და თითოეული წლისათვის აღნაგობის საზღაური შეადგენდა 20 000 (ოცი ათასი) ლარს. მომდევნო ხუთი სახელშეკრულებო წელი მოიცავდა 2011 წლის 9 ივნისიდან 2016 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს და თითოეული წლისთვის აღნაგობის საზღაური შეადგენდა 30 000 (ოცდაათი ათასი) ლარს. 2016 წლის 9 ივნისის შემდგომი სახელშეკრულებო წლების საზღაური კი შეადგენდა წლიურად 40 000 (ორმოცი ათასი) ლარს.

10. სასარჩელო მოთხოვნა

10.1. მერიამ 2016 წლის 18 იანვარს სარჩელით მიმართა სასამართლოს აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს წინააღმდეგ და მოითხოვა მოპასუხისათვის 2011 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე დარიცხული აღნაგობის საზღაურის - 157 000.00 ლარის, 2011 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე პერიოდისათვის დარიცხული პირგასამტეხლოს - 147 994 50 ლარისა და 2017 წლის 17 მაისიდან

გადაწყვეტილების აღსრულებამდე ყოველი ვადაგადაცილებული დღისათვის, დღეში 117 ლარის დაკისრება.

11. მოპასუხის შესაგებელი

11.1. მოპასუხემ წერილობით წარდგენილი შესაგებელით სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს მრავალფუნქციური გასართობი ცენტრის „ტ-ის“ მიმდებარედ, პირდაპირ პლაჟზე, მერიამ აღნაგობით გადასცა 7391 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი შპს „ბ-ს“, რომელმაც 2010 წლიდან იგივე საქმიანობა განახორციელა უნებართვო ობიექტში. მერიამ კანონსაწინააღმდეგო ქმედებით, არაჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნით მოპასუხეს მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა და გაკოტრების პირას მიიყვანა. მოპასუხის მტკიცებით, ის სწორედ მოსარჩელის დანაშაულებრივი ქმედების გამო ვერ იხდის აღნაგობის საფასურს.

11.2. მოპასუხემ ასევე აღნიშნა, რომ სარჩელი ხანდაზმულია.

12. საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება

12.1. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 17 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა მერიის სარჩელი; მოპასუხეს, მოსარჩელის სასარგებლოდ, დაეკისრა 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე გადაუხდელი აღნაგობის საზღაურის - 127 000.00 ლარის ანაზღაურება; საწარმოს 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე სახელშეკრულებო ვალდებულების შეუსრულებლობისათვის, მესაკუთრის სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს ანაზღაურება - 64 493.10 ლარის ოდენობით; მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს ანაზღაურება 127 000 ლარის 0.07 %-ის ოდენობით, 2017 წლის 17 მაისიდან გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის 1.1 პუნქტის აღსრულებამდე, ყოველი ვადაგადაცილებული დღისათვის (დღეში 88.90 ლარის ოდენობით).

12.2. სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილების სამართლებრივ საფუძვლად სასამართლომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდეგში: სსკ) 115-ე, 316-ე, 317-ე, 327-ე, 361-ე, მე-400, 417-ე, 418-ე, 420-ე 233-ე, 234-ე, 236-ე, 237-ე მუხლებზე მიუთითა.

13. სააპელაციო საჩივრები

13.1. მოსარჩელემ (მერიამ) სააპელაციო წესით გაასაჩივრა საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება მისი ნაწილობრივ გაუქმებისა და სარჩელის სრულად დაკმაყოფილების მოთხოვნით.

13.2. მოპასუხემ (აღნაგობის უფლების მქონემ) სააპელაციო წესით გაასაჩივრა საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება მისი ნაწილობრივ გაუქმებისა და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის მოთხოვნით.

14. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და დასკვნები

14.1. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილებით მერიის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; საწარმოს სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა; გაუქმდა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 17 ნოემბრის გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც მოპასუხეს სახელშეკრულებო ვალდებულების შეუსრულებლობისათვის მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე 64493,10 ლარი; გაუქმდა გადაწყვეტილების 1.3 პუნქტი, რომლითაც საწარმოს მერიის სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს ანაზღაურება 127 000 ლარის 0,07 %-ის ოდენობით 2017 წლის 17 მაისიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე; გაუქმდა გადაწყვეტილების მე-2 პუნქტი სახელმწიფო ბაჟის სახით მოპასუხისათვის 3028,5 ლარის დაკისრების ნაწილში და ამ ნაწილებში მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება; სარჩელი აღნაგობის უფლების მქონესათვის პირგასამტეხლოს დაკისრების მოთხოვნით ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა; საწარმოს მერიის სასარგებლოდ დაეკისრა 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე პირგასამტეხლოს სახით ძირითადი გადაუხდელი თანხის 0,02 %, რაც უდრის 18426 ლარსა და 60 თეთრს; მასვე დაეკისრა 2017 წლის მაისიდან აღსრულებამდე გადაუხდელი თანხის 0,02 პროცენტი ყოველდღიურად.

14.2. სააპელაციო სასამართლომ დადგინლად მიიჩნია წინამდებარე გადაწყვეტილების 1-9 პუნქტებში ასახული ფაქტობრივი გარემოებები და დამატებით აღნიშნა, რომ მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა 2016 წლის 18 იანვარს, შესაბამისად, მოსარჩელის მოთხოვნა 2013 წლის 18 იანვრამდე პერიოდისათვის ხანდაზმულია. ამასთან, ის პერიოდი მოიცავს მხარეთა შორის სადავო მე-6 და მე-7

სახელშეკრულებო წლებსაც - 2011 წლის 9 ივნისიდან 2012 წლის 9 ივნისამდე და 2012 წლის 9 ივნისიდან 2013 წლის 9 ივნისამდე პერიოდს. მოსარჩელემ მითითებული წლების დავალიანების ანაზღაურების მოთხოვნის ნაწილში გაუშვა მოთხოვნის ხანდაზმულობის 3-წლიანი ვადა, რაც ამ ნაწილში სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

14.3. მხარეთა შორის არსებული აღნაგობის ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მითითება იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელის მოთხოვნა აღნაგობის საზღაურის დაკისრების ნაწილში საფუძველიანია მე-8 სახელშეკრულებო წლიდან მე-11 სახელშეკრულებო წლის ჩათვლით, მათ შორის: მე-8 სახელშეკრულებო წლის - 2013 წლის 9 ივნისიდან 2014 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-9 სახელშეკრულებო წლის - 2014 წლის 9 ივნისიდან 2015 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-10 სახელშეკრულებო წლის - 2015 წლის 9 ივნისიდან 2016 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-11 სახელშეკრულებო წლის - 2016 წლის 9 ივნისიდან 2017 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 40 000 ლარის ნაწილში; საერთო ჯამში აღნაგობის საზღაური მე-8 სახელშეკრულებო წლიდან მე-11 სახელშეკრულებო წლის ჩათვლით, შეადგენს 130 000 ლარს, საიდანაც მოპასუხეს 2013 წლის 16 სექტემბერს დაფარული აქვს 3000 ლარი (მე-8 სახელშეკრულებო წლის საზღაურის ნაწილი), შესაბამისად, მოპასუხის დავალიანება მოსარჩელის მიმართ შეადგენს 127 000 ლარს, რომლის ანაზღაურება მოპასუხეს კანონშესაბამისად დაეკისრა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ.

14.4. სააპელაციო სასამართლომ, მსგავსად პირველი ინსტანციის სასამართლოსი, არ გაიზიარა მოპასუხის მტკიცება, მოსარჩელის ბრალეული მოქმედებით განცდილ ზიანზე და ამავე მიზეზით ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობის თაობაზე, ვინაიდან ამ გარემოების დამადასტურებელი მტკიცებულებები მოპასუხეს სასამართლოსათვის არ წარუდგენია.

14.5. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ აღნაგობის ხელშეკრულების 5.1¹ პუნქტის შესაბამისად, აღნაგობის საზღაურის დადგენილ ვადებში გადაუხდელობის შემთხვევაში, მხარეები შეთანხმდნენ პირგასამტეხლოზე, აღნაგობის საზღაურის 0.1%-ის ოდენობით, დარღვევის დღიდან ყოველ გადაგადაცილებულ დღეზე. პირგასამტეხლოს გადახდის ვალდებულება ეკისრებოდა აღნაგობის უფლების მქონე პირს მესაკუთრის სასარგებლოდ.

14.6. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ აღნაგობის უფლების მქონემ 2011 წლის 25 სექტემბრიდან დაარღვია აღნაგობის საზღაურის გადახდის ვალდებულება 2011 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისის ჩათვლით.

14.7. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ პირგასამტეხლოს ოდენობა პირველი ინსტანციის სასამართლომ 0.1 %-დან 0.07 პროცენტამდე შეამცირა.

14.8. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ძირითადი დავალიანება, აღნაგობის გადაუხდელო საფასური, რაც მოპასუხეს მოსარჩელისათვის აქვს გადასახდელი შეადგენს 127 000 ლარს. შესაბამისად, 127 000 ძირითადი ვალდებულების პირობებში 64 493.10 ლარის ოდენობით პირგასამტეხლოს განსაზღვრა (ანუ ძირითადი თანხის თითქმის 50%-ით) სააპელაციო სასამართლომ უსაფუძველოდ და არაგონივრულად მიიჩნია.

14.9. სააპელაციო სასამართლომ სსკ-ის 417-420-ე მუხლების გათვალისწინებით მიიჩნია, რომ პირგასამტეხლოს გონივრული ოდენობა 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე პერიოდისთვის, რომელიც პირველმა აპელანტმა მეორე აპელანტს უნდა გადაუხადოს, არის ძირითადი გადაუხდელო თანხის 0,02 %, რაც 18426 ლარსა და 60 თეთრს შეადგენს.

14.10. 2017 წლის 17 მაისიდან გადაწყვიტილების აღსრულებამდე ყოველდღიურად გადასახდელ პირგასამტეხლოსთან დაკავშირებით, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ამ პერიოდშიც პირგასამტეხლოს ყოველდღიური ოდენობა 0.02%-ით უნდა იქნეს გაანგარიშებული, რაც 25.4 ლარს შეადგენს.

15. საკასაციო საჩივრები

15.1. პირველმა კასატორმა (მოპასუხემ) საკასაციო წესით გაასაჩივრა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვიტილება მისი ნაწილობრივ გაუქმებისა და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის მოთხოვნით.

15.2. მეორე კასატორმა (მოსარჩელემ) საკასაციო წესით გაასაჩივრა სააპელაციო

15.2. შეიქმნილ განაწილების (პრობაბილისტ) ნაკვეთი (ქ.სმთ) განსაზღვრა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება მისი ნაწილობრივ გაუქმებისა და სარჩელის სრულად დაკმაყოფილების მოთხოვნით.

15.3. პირველი კასატორის (აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს) განმარტებით, სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა სსკ-ის 398-ე მუხლი და არ დაადგინა შესრულების შეუძლებლობა. საქმეში წარმოდგენილი აუდიტორული დასკვნით ცალსახად დასტურდება, რომ საწარმოს გაუარესებული ეკონომიკური მდგომარეობა პირდაპირ გამოწვეულია შპს „ბ-ის“ მიერ უკანონო მშენებლობის განხორციელებით და მისთვის მერიის მხრიდან დაწესებული უკანონო შეღავათებით.

15.4. საწარმო მიიჩნევს, რომ საპკელავიო სასამართლოს მხედველობაში უნდა მიეღო შეცვლილი გარემოებები, მერიის უკანონო მოქმედებით გაჟარესებული ეკონომიკური მდგომარეობა და უნდა გამოეყენებინა სსკ-ის 398-ე მუხლის პირველი ნაწილი. აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს არ შეიძლება მოეთხოვოს იმაზე მეტი ოდენობის აღნაგობის თანხის გადახდა, ვიდრე ეს დადგენილია შპს „ბ-ის“ მიმართ.

15. პირველი კასაპორის განმარტებით იქიდან გამომდინარე, რომ უკანონოა აღნაგობის თანხის დაკისრება, ასევე უკანონოა მოპასუხისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრება. სააპელაციო სასამართლომ ერთმანეთისაგან ვერ განასხვავა ტერმინები „ხელშეკრულება“ და „შეთანხმება“, რის საფუძველზეც აღნაგობის საფასურის გადახდის საწყის თარიღად მიიჩნია 2006 წლის 9 ივნისი. შეთანხმების 3.4 მუხლში მითითებული სიტყვები „ხელშეკრულების ძალაში შესვლის დღიდან“ მიემართება არა იჯარის ხელშეკრულებას, არამედ - აღნაგობის ხელშეკრულებას, ვინაიდან 2009 წლის 6 აპრილის ხელშეკრულების მე-3 მუხლში საუბარია აღნაგობის და არა იჯარის საზღაურზე. ამასთან, აღნაგობის საფასურის გადახდის ვალდებულება ძალაში ვერ შევიდოდა 2006 წლის 9 ივნისს, ვინაიდან თავად 2009 წლის 6 აპრილის ხელშეკრულებაც, 6.6 მუხლის თანახმად „ძალაშია მისი დადგენილი წესით დადასტურების დღიდან“. იმ შემთხვევაში თუკი სასამართლო აღნაგობის საფასურის გადახდის ათვლის წერტილად მიიჩნევდა 2009 წლის 6 აპრილს, მაშინ მე-6 სახელშეკრულებო წელი იქნებოდა არა 2011, არამედ - 2014 წელი. შესაბამისად, იმის გათვალისწინებით, რომ 2013 წლის 18 იანვრამდე პერიოდისათვის მოთხოვნა ხანდაზმულია, ხოლო თანხის დაკისრება დადგინდა 2013 წლიდან, აღნაგობის საფასური უნდა განსაზღვრულიყო შემდეგნაირად: 1. 2013 წლის 6 აპრილიდან 2014 წლის 6 აპრილამდე - 20 000 ლარი; 2. 2014 წლის 6 აპრილიდან 2015 წლის 6 აპრილამდე - 20 000 ლარი; 3. 2015 წლის 6 აპრილიდან 2016 წლის 6 აპრილამდე - 30 000 ლარი; 4. 2016 წლის 6 აპრილიდან 2017 წლის 6 აპრილამდე - 30 000 ლარი, სულ 100 000 ლარი.

15.6. მეორე კასატორის (მუნიციპალიტეტის მერიის) განმარტებით, ხანდაზმულობის შესახებ მსჯელობა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებაში მოცემულია სამართლებრივი შეფასების ნაწილში, თუმცა ხანდაზმულობა წარმოადგენს ფაქტობრივ გარემოებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე გამოდის, რომ სასამართლოს ხანდაზმულობის შესახებ ფაქტობრივი გარემოება არ დაუდგენია. გარდა აღნიშნულისა, კასატორის მტკიცებით, დადგენილია, რომ 2009 წლის 6 აპრილის მერიასა და საწარმოს შორის გაფორმებული შეთანხმებით, მერიასა და აღნაგობის უფლების მქონეს შორის არსებულ იჯარის ხელშეკრულებას ეწოდა აღნაგობის ხელშეკრულება, ვინაიდან ხელშეკრულება საკუთარი არსით წარმოადგენდა არა იჯარის, არამედ სწორედ აღნაგობის ხელშეკრულებას. რაც შეეხება საკუთრივ აღნაგობის ხელშეკრულების სამართლებრივ ბუნებას, აღნაგობის უფლების მომწესრიგებელი ნორმები მოქცეულია სხვისი საკუთრებით შეზღუდული სარგებლობის თავში და გულისხმობს მიწის ნაკვეთის დატვირთვას შეზღუდული სანივთო უფლებით, ანუ აღნაგობის ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს მხოლოდ და მხოლოდ მიწის ნაკვეთზე, შესაბამისად მის საგანს წარმოადგენს მხოლოდ უძრავი ქონება. სსკ-ის 129-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სახელშეკრულებო მოთხოვნების ხანდაზმულობის ვადა შეადგენს 3 წელს, ხოლო უძრავ ნივთებთან დაკავშირებული სახელშეკრულებო მოთხოვნებისა 6 წელს. გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკით უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების ვინდიკაციური და ნეგატორული სარჩელებით დაცვაზე ხანდაზმულობას, საკუთრების უფლების აბსოლუტური ბუნებიდან გამომდინარე, არ ავრცელებს. შესაბამისად, სსკ-ის 129-ე მუხლის მეორე ნაწილს, 6-წლიან ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით, თუ დავიყვანთ მხოლოდ უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების დადგენის, უფლების გადაცემისა ან გაუქმების მოთხოვნებისათვის, რომლებზეც ხანდაზმულობის მოთხოვნა ისედაც არ ვრცელდება, მაშინ გაუგებარია, თუ როდის უნდა იქნეს გამოყენებული 6 წლიანი ხანდაზმულობის ვადა, ამასთან, არა ზოგადად მოთხოვნის ვადა, არამედ - სახელშეკრულებო მოთხოვნის ვადა.

15.7. მეორე კასატორმა (მუნიციპალიტეტის მერიამ) პირგასამტეხლოს ფუნქციაზე ისაუბრა და განმარტა, რომ განსახილველ შემთხვევაში უდავოა, რომ პირგასამტეხოს ის ფუნქცია, რომელიც მუნიციპალიტეტის მიერ უდავოა განსა-

საერთაშორისო სასამართლოს დასკვნის მიხედვით, რომელიც მოქმედებს იმის საფუძველზე, რომ სააკლავო სასამართლოს ავტომატური დამატებით ვალდებულების დამრღვევი მოქმედებები, ანუ ერთგვარი პრევენციული ფუნქცია, მოცემულ შემთხვევაში ვერ იქნა შესრულებული.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლისა და საკასაციო საჩივრების არსებითად განხილვის შედეგად მივიდა დასკვნამდე, რომ მერიის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, შესაბამისად, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში, ასევე - მხარეთა მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის განაწილების ნაწილში უნდა გაუქმდეს და მხოლოდ ამ ნაწილებში უნდა იქნეს მიღებული ახალი გადაწყვეტილება, ხოლო საწარმოს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

16. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფი ავალდებულებს სასამართლოს, დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, რაც არ უნდა იქნეს გაგებული თითოეულ არგუმენტზე დიეტალური პასუხის გაცემად (*იხ. ჯღარკავა საქართველოს წინააღმდეგ, # 7932/03; Van de Hurk v. Netherlands, par.61, Garcia Ruiz v. Spain [GC] par.26; Jahnke and Lenoble v France (dec.); Perez v France [GC], par. 81*).

17. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდეგში: სსსკ) 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სავალდებულო ძალა გააჩნია სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს, რომლებიც წინამდებარე გადაწყვეტილების 1-9 პუნქტებშია ასახული.

18. საკასაციო სასამართლო არ ეთანხმება პირველი კასატორის (მოპასუხე საწარმოს) საკასაციო პრეტენზიას, რომ განსახილველ შემთხვევაში ვალდებულების შესრულების (აღნაგობის საზღაურის გადახდის) შეუძლებლობა დასტურდებოდა და სასამართლოს უნდა გამოეყენებინა სსკ-ის 398-ე მუხლის პირველი ნაწილი: „თუ ის გარემოებები, რომლებიც ხელშეკრულების დადების საფუძველი გახდა, ხელშეკრულების დადების შემდეგ აშკარად შეიცვალა და მხარეები არ დადებდნენ ამ ხელშეკრულებას ან დადებდნენ სხვა შინაარსით, ეს გვლილებები რომ გათვალისწინებინათ, მაშინ შეიძლება მოთხოვნილი იქნეს ხელშეკრულების მისადაგება შეცვლილი გარემოებებისადმი. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ცალკეულ გარემოებათა გათვალისწინებით, ხელშეკრულების მხარეს არ შეიძლება მოთხოვნილი შეიცვალა ხელშეკრულების მკაცრად დაცვა“. მოცემულ საქმეზე არ დგინდება სსკ-ის 398.1-ე მუხლის გამოყენების წინაპირობა, რადგან ამ ნორმის შინაარსის მიხედვით, გამოვლენილი უნდა იყოს ისეთი ობიექტური საფუძვლის მოშლა, როდესაც ხელშეკრულების დადების დროს მხარეთა ნება ეფუძნება ერთი მხარის წარმოდგენებს, რომლებიც ცნობილი იყო მეორე მხარისათვის და გაპროტექტების გარეშე იქნა მიღებული, ან მხარეთა ნება ემყარება ორივე მხარის ერთობლივ წარმოდგენებს გარკვეული გარემოებების არსებობის ან მომავალში წარმოშობის შესახებ. ამ ნორმის გამოყენება პრაქტიკულად ისეთ ვითარებაში ხდება, როდესაც შეცვლილი გარემოება სცდება მხარეთა გონივრულ მოლოდინს, ანუ თუკი გარემოებათა ცვლილება სახელშეკრულებო რისკების ფარგლებში განჭვრეტადია და მხარეებს შეეძლოთ მისი გათვალისწინება ან თუნდაც უშვებდნენ ასეთ ცვლილებას, მაშინ სამოქალაქო კოდექსის 398.1-ე მუხლი არ გამოიყენება (*იხ. გიორგი ვაშაკიძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ჰანტურია (რედ.), 2019, 398, კელი 2*).

19. განსახილველ საქმეზე სააპელაციო სასამართლოს გაზიარებული აქვს პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნა, რომ მოპასუხემ ვერ დაამტკიცა მისთვის მოსარჩელის ბრალით მიყენებული ზიანი და არ გაიზიარა მოპასუხის პოზიცია მუნიციპალიტეტის კანონსაწინააღმდეგო ქმედებით, არაჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნით საწარმოს გაკოტრებამდე მიყვანის შესახებ, რის გამოც შეუძლებელი შეიქნა ვალდებულების შესრულება - აღნაგობის საზღაურის გადახდა.

20. სსსკ-ის 404-ე მუხლი განსაზღვრავს საკასაციო წესით გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შემოწმების ფარგლებს საკასაციო სასამართლოში, ამასთან, სსსკ-ის 407-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). მხარეთა მტკიცების ტვირთის ფარგლებში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება პირველი ინსტანციის სასამართლოში წარდგენილ სარჩელსა და მის პასუხად - შესაგებელს, რომლის ფარგლებშიც მიმდინარეობს სამართალწარმოება, ამასთან, მნიშვნელოვანია სასამართლოს მთავარ სხდომამდე მხარეთა დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების საფუძველზე წარდგენილი ფაქტობრივი გარემოებებისა და მათი დამადასტურებელი მტკიცებულებების შესწავლა და შეჯერება. სააპელაციო სამართალწარმოება კი იბოჭება სსსკ-ის 380-ე მუხლის დანაწესით, რადგან, მართალია, სააპელაციო სასამართლოში საქმის განხილვისას შეიძლება მოყვანილ იქნეს ახალი ფაქტები და წარდგენილ იქნეს ახალი მტკიცებულებები, თუმცა, სააპელაციო სასამართლო არ არის

უფლებამოსილი, მიიღოს ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები, წარმოადგინა მხარის შეიძლო პირველი ინსტანციის სასამართლოში განხილვისას, მაგრამ არასაპატიო მიზეზით არ წარადგინა (*ქართულ კანონმდებლობაში არასრული/შეზღუდული აპელაციის მოდელის თაობაზე იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 2016 წლის 17 მარტის განჩინება საქმეზე N ას-121-117-2016, პუნქტები 34-53*).

21. მოცემულ შემთხვევაში ქვემოთმოთხრობილი ინსტანციის სასამართლომ მართებულად დაადგინა, რომ მოპასუხემ ვერ დაამტკიცა მისთვის მუნიციპალიტეტის მერიის ბრალეული ქმედებით მიყენებული ზიანი, შესაბამისად, ამ საფუძველით ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების აღნაგობის საზღაურის გადაუხდელობა დაუსაბუთებელია. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ განსახილველ საქმეზე არ აღინიშნება ისეთი ეკონომიკური ან/და პოლიტიკური ცვლილებები, რომლებიც სახელშეკრულებო ურთიერთობის ცვლილებას გამოიწვევდა და რომელიც აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს წარმოუშობდა მოთხოვნის უფლებას, მომხდარიყო ხელშეკრულების მისადაგება შეცვლილი გარემოებებისადმი. მოპასუხის მიერ დასახელებული გარემოება, რომ მოსარჩელემ (მერიამ) აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს მიმდებარე ტერიტორიაზე კონკურენტ საწარმოს გადასცა ტერიტორია, სადაც ეს უკანასკნელი უკანონო ობიექტზე საქმიანობდა, რამაც არაუანსალი კონკურენცია გამოიწვია და ამას შედეგად მოჰყვა აღნაგობის საზღაურის გადახდის შეუძლებლობა, დაუსაბუთებელი მსჯელობაა. **სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა და დასკვნები, რომელიც მხარეთა მტკიცებულების ტვირთის ფარგლებში წარმატებით ვერ დაძლია აღნაგობის უფლების მქონე საწარმომ და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნებს ამ ნაწილში ეთანხმება საკასაციო სასამართლო** (იხ. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების 53-54-ე პუნქტები- ტ. 2, ს.გ.193-194; ასევე- წინამდებარე გადაწყვეტილების 14.4 ქვეპუნქტი).

22. პირველი კასატორის პრეტენზია, რომელიც წინამდებარე გადაწყვეტილების 15.5 ქვეპუნქტშია ასახული, არ არის გაზიარებული საკასაციო სასამართლოს მიერ, რადგან საქმის მასალების მიხედვით დადგენილია, რომ იჯარის შესახებ 2006 წლის 9 ივნისის ხელშეკრულებაში შევიდა ცვლილება, ამ ცვლილებას საფუძველად დაედო, ერთი მხრივ, ბათუმის მერიისა და, მეორე მხრივ, კასატორ საწარმოს (მოაღნაგეს) შორის შეთანხმება, რომლის თანახმად იჯარის ხელშეკრულებას ეწოდა აღნაგობის ხელშეკრულება, ხოლო ხელშეკრულების ტექსტში ხელშეკრულების მხარედ (მიწის ნაკვეთის მესაკუთრე) საჯარო სამართლის იურიდიული პირის „ზ.პ-ის“ ნაცვლად მიითითა ქ. ბათუმის მერია. 2009 წლის 6 აპრილს შეთანხმების საფუძველზე წინამდებარე ხელშეკრულებით მიწის ნაკვეთი აღნაგობის უფლებით გაიცემა 49 (ორმოცდაცხრა) წლის ვადით, ხელშეკრულება ძალაშია 2006 წლის 9 ივნისიდან და მოქმედებს 2055 წლის 9 ივნისამდე. მხარეთა შორის მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე, მხარეებმა თვითონვე განსაზღვრეს, რომ აღნაგობის ხელშეკრულება ძალაშია 2006 წლის 9 ივნისიდან და ეს პირობა სახელშეკრულებო ბოჭვის ფარგლებში საკვებით ცხადად და არაორაზროვნად მიუთითეს ხელშეკრულების ვადის განსაზღვრის დროს და ამასვე დაუკავშირეს აღნაგობის საზღაურის გადახდის დრო და წესი (იხ. ტ.1, ს.გ.32-33).

23. სააპელაციო სასამართლომ მართებულად იმსჯელა მხარეთა შორის აღნაგობის სამართლებრივი ურთიერთობიდან გამომდინარე ვალდებულებაზე, რომლის ნაწილი ხანდაზმულად მიიჩნია და დაასკვნა, რომ მოსარჩელის მოთხოვნა აღნაგობის საზღაურის დაკისრების ნაწილში საფუძველიანია მე-8 სახელშეკრულებო წლიდან მე-11 სახელშეკრულებო წლის ჩათვლით, მათ შორის: მე-8 სახელშეკრულებო წლის - 2013 წლის 9 ივნისიდან 2014 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-9 სახელშეკრულებო წლის - 2014 წლის 9 ივნისიდან 2015 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-10 სახელშეკრულებო წლის - 2015 წლის 9 ივნისიდან 2016 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 30 000 ლარის ნაწილში; მე-11 სახელშეკრულებო წლის - 2016 წლის 9 ივნისიდან 2017 წლის 9 ივნისამდე პერიოდის საზღაურის - 40 000 ლარის ნაწილში; საერთო ჯამში აღნაგობის საზღაური მე-8 სახელშეკრულებო წლიდან მე-11 სახელშეკრულებო წლის ჩათვლით, შეადგენს 130 000 ლარს, საიდანაც მოპასუხეს 2013 წლის 16 სექტემბერს დაფარული აქვს 3000 ლარი (მე-8 სახელშეკრულებო წლის საზღაურის ნაწილი), შესაბამისად, მოპასუხის დაგალიანება მოსარჩელის მიმართ შეადგენს **127 000 ლარს**, რომლის ანაზღაურება, მოსარჩელის სასარგებლოდ, მოპასუხეს კანონშესაბამისად დაეკისრა. ამ მიმართებით მოპასუხე საწარმოს საკასაციო საჩივარი დაუსაბუთებელია, შესაბამისად, მას უარი უნდა ეთქვას დაკმაყოფილებაზე.

24. მეორე კასატორის (მუნიციპალიტეტის მერიის) პრეტენზია იმას უკავშირდება, რომ ხანდაზმულობა ფაქტის საკითხია და ასეთი ფაქტი არ დაუდგენია სააპელაციო სასამართლოს, ამასთან, დაუსაბუთებელია ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლის წესი, რადგან სადავო არაა რომ აღნაგობის ხელშეკრულებაა მხარეთა შორის, ხოლო სასამართლომ გამოიყენა სახელშეკრულებო მოთხოვნებისათვის განსაზღვრული ვადები. საკასაციო სასამართლო, უპირველესად იმას აღნიშნავს, რომ კასატორის მითითება, რომ ხანდაზმულობა ფაქტის საკითხია, მართებულია, ამასთან, ეს ფაქტი მოპასუხის კუთვნილ შესაგებლოდ ან მოსამზადებლო სხდომაზე უნდა იყოს

წამოყენებული, რაც მოცემულ შემთხვევაში, საწარმოს დასახელებული აქვს სწორედ მოსამზადებელ სხდომაზე (იხ. ტ.1, ს.ფ. 275), ხოლო განსახილველი სამართალური თეორიებიდან გამომდინარე, ხანდაზმულობის ფაქტის სამართლებრივი დასაბუთებისათვის სამართლის ნორმის რომელ წანამდგარს გამოიყენებს სასამართლო სწორედ მხარეთა მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე განისაზღვრება. სსკ-ის 129-ე მუხლი სახელდება როგორც სახელშეკრულებო მოთხოვნათა ხანდაზმულობის ვადა, ნორმის პირველი ნაწილი სახელშეკრულებო მოთხოვნათა ხანდაზმულობის სამწლიან ვადას ადგენს, ხოლო უძრავ ნივთებთან დაკავშირებული სახელშეკრულებო მოთხოვნებისათვის ექვსწლიან ხანდაზმულობის ვადას ითვალისწინებს. აღნაგობა, როგორც სხვისი საკუთრებით შეზღუდული სარგებლობის ერთ-ერთი უფლება, ორმაგი სამართლებრივი ბუნებისაა, რაც იმას გულისხმობს, რომ მიწის ნაკვეთი იტვირთება შეზღუდული სანივთო უფლებით, ამასთან, თვითონ ეს შეზღუდული სანივთო უფლება აღიქმება მიწის ნაკვეთად: პირველი რიგის უფლებად რეგისტრირდება, შესაძლებელია დაიტვირთოს სხვა სანივთო უფლებით და დაცულია, როგორც მიწაზე საკუთრება (იხ. გიორგი რუსთაშვილი, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი II, ჭანჭურია (რედ.), 2018, 233, ველი 1). მეორე კასატორის ძირითადი პრეტენზია იმას ეხება, რომ აღნაგობის, როგორც სანივთო უფლების მიმართ, სასამართლოს, მერიის მუნიციპალიტეტის მოთხოვნის ფარგლებში, უნდა ემსჯილა არა სახელშეკრულებო მოთხოვნებისათვის განსაზღვრულ სამწლიან ხანდაზმულობის ვადაზე, არამედ - უძრავ ნივთებთან დაკავშირებული სახელშეკრულებო მოთხოვნიდან გამომდინარე ექვსწლიანი ხანდაზმულობის ვადაზე.

25. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ მეორე კასატორის შედაგება, რომ სააპელაციო სასამართლომ მოვალის (აღნაგობის უფლების მქონე საწარმოს) მიერ შესასრულებელი ვალდებულებების ნაწილი ხანდაზმულად არასწორად მიიჩნია, დაუსაბუთებელია და ამ ნაწილში საკასაციო საჩივარი არ არის გაზიარებული. სსკ-ის 129-ე მუხლის მე-2 ნაწილი „ხანდაზმულობის ვადა იმ მოთხოვნებისა, რომლებიც წარმოიშობა პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებებიდან, სამი წელია“ სპეციალურ მოწესრიგებას წარმოადგენს და განსაზღვრული პერიოდულობით შესასრულებელი ვალდებულებების შემთხვევაში, თითოეული შესრულების დარღვევა ცალ-ცალკე (დამოუკიდებლად) წარმოუშობს კრედიტორს მოთხოვნის უფლებას, რაც მან თითოეული მოთხოვნისათვის სამწლიან ხანდაზმულობის ვადაში უნდა განახორციელოს. ამგვარ მოთხოვნებზე სარჩელის აღძვრამდე ბოლო სამი წლის კუთვნილი თანხის ანაზღაურება არის შესაძლებელი (იხ. ნუნუ კვანტალიანი, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, ჭანჭურია (რედ.), 2017, 129, ველი 1, 5,7). აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სსკ-ის 129-ე მუხლის მეორე ნაწილის, როგორც სპეციალური მოწესრიგების, გამოყენების დროს, მიუხედავად იმისა, კრედიტორის მოთხოვნა იფუძნება სახელშეკრულებო მოთხოვნას თუ უძრავ ნივთებთან დაკავშირებულ სახელშეკრულებო მოთხოვნებს, იმ შემთხვევაში, თუ მხარეებმა ვალდებულების შესრულება განსაზღვრეს პერიოდულად (მაგ. კონკრეტული თვის რომელიმე კალენდარული რიცხვით, სამ თვეში ერთხელ ან ექვს თვეში ერთხელ), მაშინ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში კრედიტორს მოვალისადმი მოთხოვნის უფლება წარმოუშობა თითოეული დარღვევის საფუძველზე, დამოუკიდებლად და თითოეული დარღვევისათვის განცალკევებულად გამოითვლება სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადა, თუნდაც, მხარეთა შორის სამართლებრივი ურთიერთობა იფუძნებოდეს უძრავ ნივთებთან დაკავშირებულ სახელშეკრულებო მოთხოვნას. კანონმდებლის ნება სსკ-ის 129-ე მუხლში მკაფიოდ და ცხადად არის ფორმულირებული, ეხება სახელშეკრულებო მოთხოვნათა ხანდაზმულობის ვადებს, ნორმის პირველი ნაწილი სამწლიან ხანდაზმულობას ადგენს სახელშეკრულებო მოთხოვნებისათვის, ხოლო თუ სახელშეკრულებო მოთხოვნა უძრავ ნივთებთან არის დაკავშირებული, მაშინ ექვსწლიან ხანდაზმულობის ვადას განსაზღვრავს; ნორმის მეორე ნაწილი, როგორც სპეციალური რეგულაცია, პერიოდულად შესასრულებელ მოთხოვნათა ხანდაზმულობას ადგენს და თითოეული შესრულების ვადის დარღვევის მიხედვით, ცალ-ცალკე განსაზღვრავს სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადას; ნორმის მესამე ნაწილი უთითებს კანონით განსაზღვრულ ხანდაზმულობის ვადებზე, რომელიც გამოიყენება ცალკეულ შემთხვევებში კანონის საფუძველზე (მაგ. ნარდობის სამართლებრივი ურთიერთობაში 655-ე და 656-ე მუხლები; ტურისტული მოგზაურობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნისათვის 663-ე მუხლი და სხვ.). სსკ-ის 129-ე მუხლის მეორე ნაწილის, როგორც სპეციალური მოწესრიგების შინაარსი ასევე გლინდება ამავე კოდექსის 142-ე მუხლიდანაც. კანონმდებელი სასამართლოს გადაწყვეტილებით განსაზღვრული მოთხოვნების ხანდაზმულობის ვადის განსაზღვრისას, ადგენს, რომ სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადაა ათი წელი მაშინაც კი, როდესაც ეს მოთხოვნა უფრო ნაკლებ ხანდაზმულობას ექვემდებარება (სსკ-ის 142.1-ე მუხლი), ხოლო თუ დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს. რომლებიც მომავალში უნდა შესრულდეს. მაშინ მათ მიმართ გამოიყენება 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობა. იმ სახელშეკრულებო პირობის მიხედვით, რომლის საფუძველზე კრედიტორს (მუნიციპალიტეტის მერიას) წარმოუშობა მოთხოვნის ვალდებულება და ის პერიოდულად შესასრულებელია.

ვალდებულებებს უკავშირდება, მიუხედავად იმისა, რომ მხარეთა შორის აღნაგობის სამართლებრივი ურთიერთობა არსებობს, თითოეული დარღვეული ვალდებულების გამო მოთხოვნა დამოუკიდებლად წარმოიშობა და ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლაც თითოეული დარღვეული შესრულების ვადის მიხედვით გამოიანგარიშება, რაც სავსებით სწორად არის დადგენილი სააპელაციო სასამართლოს მიერ. მითითებული სამართლებრივი მოტივაციით უარყოფილია მეორე კასატორის საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა ამ ნაწილში.

26. მეორე კასატორის პრეტენზია, მოპასუხისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში ნაწილობრივ არის გაზიარებული. საკასაციო სასამართლო არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს დასკვნას, რომ აღნაგობის გადაუხდელი საფასურის - 127 000 ლარის გათვალისწინებით, 64 493.10 ლარის ოდენობით პირგასამტეხლოს განსაზღვრა (ანუ ძირითადი თანხის თითქმის 50 %-ით) არაგონივრულად უნდა იქნეს მიჩნეული. სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას ამ კონკრეტულ შემთხვევაში არ იზიარებს საკასაციო სასამართლო, რადგან მოცემულ დავაზე სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია, რომ მხარეს (საწარმოს) სახელშეკრულებო ვალდებულება დარღვეული აქვს და არ ასრულებს 2011 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისის ჩათვლით (იხ. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება - **კ.2, ს.გ.194**).

საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტავს, რომ: „სამოქალაქო კოდექსი აღიარებს და ეფუძნება „pacta sunt servanda“-ს“ (ხელშეკრულება უნდა შესრულდეს) პრინციპს, რომლის თანახმად, ხელშეკრულების მხარემ, რომელმაც იკისრა ვალდებულება, უნდა შეასრულოს ხელშეკრულებით მისივე ნებით შეთანხმებული უფლება-მოვალეობები. შესრულების ვალდებულება, პირველ რიგში, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შედეგის დადგომას გულისხმობს. სსკ-ის 361-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას. ამ მოთხოვნათა შეუსრულებლობა ვალდებულების დარღვევაა და იწვევს მოთხოვნის უფლებას იმ მხარისათვის, რომლის მიმართაც და ინტერესთა საზიანოდ შეთანხმების პირობები დაირღვა (სხვა მრავალთა შორის იხ. სუსგ-ები: **N ას-696-696-2018, 06.07.2018წ; N ას-1747-2019, 28.05.2020წ; N ას-1768-2019, 29.05.2020; N ას-66-2020, 21.07.2020წ; N ას-358-2020, 29.09.2020წ**). (ცხადია, პირგასამტეხლოს შემცირების თაობაზე სასამართლოს მსჯელობა ეფუძნება იმ დანაწესს, რომ მხარეებს შეთანხმებული ჰქონდათ პირგასამტეხლო, ვალდებულების დარღვევის გამო ერთმა მხარემ მეორეს სასარჩელო წარმოების გზით წაუყენა მოთხოვნა. მოპასუხე საწარმომ სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მის წინააღმდეგ გამოტანილი გადაწყვეტილება, მათ შორის, პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში და ამ ნაწილში დაკმაყოფილდა სააპელაციო საჩივარი. მოცემულ შემთხვევაში კასატორმა (მოპასუხემ), თავის საკასაციო საჩივარში სხვა მოთხოვნებთან ერთად, სადავოდ გახადა სააპელაციო სასამართლოს მიერ პირგასამტეხლოს შემცირების მართლზომიერება.

27. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში განმარტავს, რომ პირგასამტეხლო წარმოადგენს ვალდებულების შესრულების მიმართ მხარის შესაბამისი ინტერესის უზრუნველყოფის საშუალებას, რომლის გადახდის ვალდებულების წარმოშობა დაკავშირებულია ვალდებულების დარღვევასთან. პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება დამოუკიდებელია ზიანის მიყენების ფაქტის მტკიცებისაგან, ანუ, პირგასამტეხლოს მოთხოვნისათვის კრედიტორს არ ეკისრება მიყენებული ზიანის დამტკიცების ვალდებულება. პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება კრედიტორს ყოველთვის გააჩნია, მიუხედავად იმისა, განიცადა თუ არა მან ზიანი. მთავარია ვალდებულების დარღვევის ფაქტი. პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი კრედიტორის ერთსა და იმავე ინტერესის დაკმაყოფილებისაკენ არიან მიმართული, დამოუკიდებელ მოთხოვნებად რჩებიან. პირგასამტეხლო ეკისრება მხარეს იმ დროიდან, როდესაც უნდა ყოფილიყო შესრულებული დარღვეული ვალდებულება – ამ ვალდებულების შესრულებამდე. პირგასამტეხლოს ოდენობის განსაზღვრისას ყურადღება ექცევა რამდენიმე გარემოებას. მათ შორის: ა) პირგასამტეხლოს, როგორც სანქციის ხასიათის მქონე ინსტრუმენტის ფუნქციას, თავიდან აიცილოს დამატებით ვალდებულების დამრღვევი მოქმედებები; ბ) დარღვევის სიმძიმესა და მოცულობას და კრედიტორისათვის წარმოქმნილი საფრთხის ხარისხს; გ) ვალდებულების დამრღვევი პირის ბრალეულობის ხარისხს; დ) პირგასამტეხლოს ფუნქციას, მოიცვას ზიანის ანაზღაურება. პირგასამტეხლოს ოდენობაზე მსჯელობისას გასათვალისწინებელია მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის ხანგრძლივობა. მოცემულ შემთხვევაში სადავო არაა, რომ მხარეთა შორის სახელშეკრულებო ურთიერთობა არ შეწყვეტილა, ხოლო იმ პირობებში, როდესაც ვალდებულების დარღვევა დადასტურებული ფაქტობრივი გარემოებაა, მოსარჩელეს არავითარი ბრალი არ მიუძღვის მოპასუხის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობაში, ამასთან, ვალდებულების შესრულების დარღვევა რამდენიმეწლიან პერიოდს მოიცავს, მხარეთა შორის წერილობითი პირგასამტეხლოს ოდენობის 0.1 %-დან 0.02 %-მდე შემცირებით, პირგასამტეხლოს არსი თავის ფუნქციას ვერ შეასრულებს (იხ., სუსგ-ები: **N ას-1560-1463-2012, 28.12.2012წ; N ას-1200-1145-2013, 16.05.2014წ; N ას-1229-1170-2014, 17.02.2015წ; N ას-783-740-2015, 22.10.2015წ**).

28. საკასაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ მეორე კასატორის საკასაციო

განაცხადის ნაწილობრივ დაკმაყოფილების გზით, ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს სარჩელი და, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში (შესაბამისად, მხარეთა მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის განაწილების ნაწილში) უნდა გაუქმდეს და ამ ნაწილებში მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება. საკასაციო სასამართლოს მიერ მიღებული ახალი გადაწყვეტილებით მოსარჩელის მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილეს ნაწილობრივ და, მის სასარგებლოდ, 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე სახელმწიფო ვალდებულების შეუსრულებლობისათვის, მოპასუხეს უნდა დაეკისროს პირგასამტეხლოს - 64 493.10 (სამოცდაოთხი ათას ოთხას ოთხმოცდაცამეტი ლარი და ათი თეთრი) ლარის ანაზღაურება; ასევე, მოსარჩელის სასარგებლოდ, მოპასუხეს, პირგასამტეხლოს სახით უნდა დაეკისროს 2017 წლის 17 მაისამდე გადაუხდილი აღნაგობის საზღაურის (127 000 ლარის) გადახდამდე, 127 000 (ას ოცდაშვიდი ათასი) ლარის 0.07 %, რაც ყოველი გადაგადაცილებული დღისათვის დღეში 88.90 (ოთხმოცდარვა ლარი და ოთხმოცდაათი თეთრი) ლარს შეადგენს (მხარეთა შორის სახელმწიფო ბაჟის განაწილება ასახულია წინამდებარე გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში). დანარჩენ ნაწილში მეორე კასატორის მოთხოვნა უარყოფილია.

29. სსსკ-ის 53-ე და 55-ე მუხლების თანახმად სარჩელის დაკმაყოფილებული ნაწილის პროპორციული სახელმწიფო ბაჟის გადახდა პირველ კასატორს დაეკისრება სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ, რადგან მეორე კასატორი სახელმწიფო ბაჟის გადახდის ვალდებულებისაგან გათავისუფლებულია.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე, 411-ე მუხლებით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
2. შპს „დ-ს“ საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
3. გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში, ასევე - მხარეთა მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის განაწილების ნაწილში და ამ ნაწილებში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
4. ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის სარჩელი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
5. შპს „დ-ს“, 2013 წლის 25 სექტემბრიდან 2017 წლის 17 მაისამდე სახელმწიფო ვალდებულების შეუსრულებლობისათვის, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის სასარგებლოდ, დაეკისროს პირგასამტეხლოს - 64 493.10 (სამოცდაოთხი ათას ოთხას ოთხმოცდაცამეტი ლარი და ათი თეთრი) ლარის ანაზღაურება;
6. შპს „დ-ს“, 2017 წლის 17 მაისამდე გადაუხდილი აღნაგობის საზღაურის (127 000 ლარის) გადახდამდე, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის სასარგებლოდ, პირგასამტეხლოს სახით დაეკისროს 127 000 (ას ოცდაშვიდი ათასი) ლარის 0.07 %, რაც ყოველი გადაგადაცილებული დღისათვის დღეში 88.90 (ოთხმოცდარვა ლარი და ოთხმოცდაათი თეთრი) ლარს შეადგენს;
7. დანარჩენ ნაწილში უცვლელად დარჩეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება;
8. შპს „დ-ს“ სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ დაეკისროს სამივე ინსტანციისათვის გათვალისწინებული სახელმწიფო ბაჟის - 14 340 (თოთხმეტი ათას სამას ორმოცი) ლარის გადახდა;
9. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

ე. გასიტაშვილი

მოსამართლეები:

ზ. ძლიერიშვილი

ნ. ბაქაქური

